

Saulius LAPĖNAS
„Redkolegijos“ svečias

Anglų liaudies išmintis byloja: „Gerbk save, jei nori, kad kiti tave gerbtų.“ Pagarba Lietuvai ir lietuviškai kultūrai, patriotinis auklėjimas prasideda nuo pagarbos mūsų istorijai. Tačiau norint gerbti praeitį - ją būtina žinoti, tyrinėti, suprasti. Atrodo, tai akivaizdžios tiesos, tačiau dėl nesuprantamų priežasčių su Lietuvos istorija Lietuvoje elgiamasi be deramos pagarbos. Netgi susidaro įspūdis, kad Lietuvos žmones (kaip ir kitų šalių gyventojus) stengiamasi atriboti nuo Lietuvos istorijos oficialios šiuolaikinės versijos „žalingos įtakos“. O gal lietuvių istorikų darbo vaisius kartu Lietuvos mokėsių mokėtojų pinigais „netyčia“ pradangino koks nors valdžios biurokratas?

Visiems žinoma, kad populiarus Adolfo Šapokos knyga „Lietuvos istorija“ buvo išleista valstybinių lygiu Švietimo ministerijos knygų leidimo komisijos 1936 metais (praėjus 18 metų po Nepriklausomybės paskelbimo).

Visiems suprantama, kad Lietuvos istorija tęsėsi ir po 1936 metų. Tačiau iki 2013 metų nebuvo nė vieno visaverčio valstybinių lygiu publikuoto leidinio.

1990 metų kovo 11 dieną Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Atkūrimo Aktą. Ir tik praėjus 23 metams mes gavome galimybę „sužinoti“ A.Šapokos istorijos tęsinį iš oficialaus šaltinio.

Kai kas pasakys, kad 23 metai - ne toks jau ilgas laikotarpis.

Tačiau jei įvertinsime tai, kad didžioji dalis šalies gyventojų okupacijos metu mokėsi iš „sovietinių“ vadovėlių,

- jei įvertinsime tai, kad per 23 metus užaugo nauja karta,

- jei įvertinsime tai, kad šiuolaikiniuose hibridiniuose karuose aktyviai naudojamas melas, provokacijos, gandai ir nuomonės apie nuomones be jokio pagrindo,

- jei įvertinsime tai, kad istorinių įvykių oficialaus istorinio vertinimo nebuvimas sudarė sąlygas rasti ne vienai „pseudoistorinei“ knygelei, kurios dauginosi, dauginasi ir yra platinamos visame pasaulyje, juodindamos mūsų ir taip sudėtingą istorinę praeitį,

- tai ar galim ilgokai trukusį laikotarpį, skirtą „praėjusio istorinio laikotarpio apmąstymams“, laikyti savigarbės pasireiškimu? A.Šapokos laikais net be kompiuterių šią problemą išsprendė 5 metais greičiau.

Pagaliau 2012 metais atrodė, kad situacija ėmė keistis į gerąją pusę, **oficialiai buvo pranešta:**

„Užsienio reikalų ministras A.Žubalis rugpjūčio 30 dieną Vilniuje surengtame A.Eidinto, A.Bumblausko, A.Kulakausko ir M.Tamošaičio knygos „Lietuvos istorija“ pristatyme pabrėžė būtinybę kiekvienam Lietuvos piliečiui gerai pažinti valstybės istoriją ir nebijoti atsakingo praeities vertinimo tiesos ir patriotizmo matu.“

„Šiandien labiau nei bet kada akivaizdu, kad valstybių gyvenimas ir sugyvenimas keičiasi. Tačiau nesikeičia valstybės istorija. Buvo laikas, kai A.Šapoka piktinosi, kad „mūsų praeitį mums teberodo svetimi“. Neabejokime, kad taip gali atsitikti ir ateityje, jei nepažinsime ir nemokėsime jos rodyti patys“, - teigė A.Žubalis.“

„Užsienio reikalų ministerijos užsakymu parašytoje knygoje „Lietuvos istorija“ glaustai pristatoma Lietuvos politinė raida nuo valstybės susikūrimo iki visaverčio šalies įsijungimo į transatlantinę bendruomenę 2004 metais.“ (VALSTYBĖS ISTORIJA PRIVALOME PAŽINTI SAVARANKIŠKAI, O APIE PRAEITĮ KALBĖTI ATSAKINGAI, SAKO UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERAS - 2012 08 30.)

torija“ - ir šešiomis užsienio kalbomis“.

Aš ne profesionalus istorikas, todėl nesiiu vertinti istorinių faktų pateikimo ir traktavimo kokybės. Mane visada daugiau domina sausi faktai ir datos, nes demokratinėje visuomenėje formuoti nuomonę ir vertinti pateiktus faktus - paties skaitytojo pareiga ir privilegija.

Bendras įspūdis geras ir knyga tikrai verta to, kad būtų kiekvieno Lietuvos patrioto namuose. Turiu nemažai draugų ir pažįstamų už Lietuvos ribų, todėl tekste ypač nudžiugino frazė:

„Knyga „Lietuvos istorija“ [...] pirmininkavimo proga buvo išleista šešiomis užsienio kalbomis: **anglu, vokiečiu, prancūzu, ispanu, rusu ir lenku**. Knyga užsienio diplomatams, politikams, valstybių tar-

unikaliu šiai šaliai įvykiu - siūsti vokiečių piliečius ginti mūsų šalį. Ir kai į mane kreipėsi vokiečių kolega, kad rekomenduočiau šaltinius, kur galėtų rasti oficialią informaciją apie mūsų šalies istorinius faktus jo gimtąja kalba, aš pasidalijau jau anksčiau minėta nuoroda, skirta Lietuvos pirmininkavimui ES Tarybai. Jei ši knyga skirta „**užsienio diplomatams, politikams, valstybių tarnautojams ir visiems besidomintiems**“, tai kuo blogesni paprasti vokiečių žurnalistai?

Galite įsivaizduoti, kaip nemaloniai buvau nustebintas, kai gavau atsakymą, kad puslapis yra, bet nėra galimybės knygos atsisiųsti vokiečių kalba.

Pasirodė, kad reikalai dar blogesni. Patikrinau visas nuorodas (ir kitomis kalbomis šiame portale),

► **KEISTOKA.** Lietuvos pirmininkavimo Europos Tarybai proga buvo išleista mūsų šalies istorija nuo valstybės sukūrimo iki 2004-ųjų, tačiau ji tapo prieinama ne visiems

Kaip pilietis ir mokesčių mokėtojas, už kurio pinigus visa tai buvo įgyvendinta, jaučiau pasitenkinimą ir pasididžiavimą, kad tapau istorinės reikšmės įvykiu liudininku nepriklausomos Lietuvos kultūros gyvenime. Ar gali būti kas nors vertingesnio būsimoms kartoms, kultūros išsaugojimui nei tikri mūsų istorijos faktai, aprašyti įvykių liudininkų ir jų dalyvių?

Ir tuo didesnis apmaudas laukė vėliau...

Dingo Lietuvos istorija?

2013 metų spalio 31 dieną, praėjus metams po knygos pristatymo Užsienio reikalų ministerijoje, aš gavau galimybę susipažinti su mūsų istorikų darbu. Būtent šią dieną oficialiame portale, skirtame Lietuvos pirmininkavimui Europos Sąjungos Tarybai, buvo publikuotas pranešimas „Knyga „Lietuvos is-

nautojams ir visiems besidomintiems bus naujas ir vertingas šaltinis susipažinti su politine Lietuvos istorija nuo valstybės sukūrimo iki šalies įsijungimo į transatlantinę struktūras 2004 metais.“

► Ar parodysim pagarbą savo valstybės istorijai ir sugebėsime parašyti tai, ko nespėjo A.Šapoka tolimais 1936 metais

Tačiau džiūgavau per anksti, nes šio pranešimo puslapyje neradau nuorodos į vertimą anglų kalba.

Gal portalo kūrėjai numatė „Brexit“ ar suabejojo poreikiu skaityti Lietuvos istoriją angliškai? Bet kuriuo atveju nuorodos į knygos versiją anglų kalba tenai nėra iki šiol.

Ne taip seniai Vokietijoje suaktyvėjo dėmesys Lietuvai, susijęs su

tačiau neradau el. knygos varianto net ir lietuvių kalba. Kas atsakingas už tai, kad Lietuvos visuomenė ir kitų šalių piliečiai neteko galimybės sužinoti Lietuvos istoriją iš „pirmų rankų“?

Jei buvo perkelta į kitus vyriausybinius portalus, tai kodėl apie tai neinformuojama?

Ieškant „Geschichte Litauens“ (taip vokiškai skamba „Lietuvos istorija“)

Paieška internete nedaug tepadėjo. Tačiau atsirado daugiau aiškumo dėl versijos anglų kalba.

Donatas Januta 2015 metais sa-

vo straipsnyje optimistine antrašte „Išgelbėta „Lietuvos istorija“ pranešė apie šios 2013 metais išleistas knygos itin blogos kokybės vertimą į anglų kalbą (štai kodėl ją „pamiršo“ pavišinti oficialiame portale!): „Anglų kalbos žodžiai, gramatika ir sintaksė vietomis buvo lyg ant juoko, lyg beraščio, bet URM paskubomis išsiuntinėjo knygą Lietuvos ambasadoms ir konsulatams platinimui po visą pasaulį.“

Kartu autorius skuba mus nudžiuginti, kad klaidos ištaisytos, ir pateikia nuorodą į „antrą“ leidinio redakciją.

Pripažinkim, ganėtina keista, kad apie tokius svarbius dalykus, kaip pakartotinai suredaguota ir išleista tokia svarbi mūsų tautai knyga (sukurta už mokesčių mokėtojų pinigų), tenka sužinoti ne iš oficialių pranešimų.

Išgelbėta ir palaidota „Lietuvos istorija“?

Nuo pagerinto angliško vertimo pasirodymo praėjo dveji metai. Ir iš tiesų iš Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos portalo iki šiol įmanoma atsisiųsti knygą anglų kalba „The History of Lithuania“ (Vilnius, 2015). Tiesa, reikia pasistengti norint ją surasti, nes ji jokiuose portalo puslapiuose neafišiuojama. Tarsi jos nėra.

Bet kitomis kalbomis - lietuvių, vokiečių, prancūzų, ispanų, lenkų, rusų - kaip nebuvo, taip ir nėra!

Kreipimasis

Ponai istorikai, leidėjai, tarnautojai ir visi, nuo ko priklausoma knygos „Lietuvos istorija“ paskelbimas internete visomis kalbomis, baikit šį balaganą! Jei jau dėl kažko nesutariate, tai pateikite alternatyvius vertinimus, nurodydami autorius. Tegū bent kažkas naudingo lieka mūsų ateinančioms kartoms.

O kol Jūs žaidžiate užkulisinius žaidimus ir sprendžiate, kurioje vietoje turėtų būti kabelis, Nepriklausomos Lietuvos priešai su džiugesiu naudojasi tuo, kad iki šiol nėra oficialios ir tikslios informacijos.

Kitais metais atkurta Lietuvos valstybei sukaks 100 metų. Ar tai bus biurokratinis jubiliejus su formaliomis sveikinimo kalbomis ir brangiai kainuojančiais fejerverkais („biudžeto pinigai - vėjams“), kurie jau kitą dieną pasimirš ir nieko neliks ateinančioms kartoms, ar įvyks tikra mūsų valstybės piliečių šventė?

Viskas priklauso nuo to, ar parodysim pagarbą savo valstybės istorijai ir sugebėsime parašyti tai, ko nespėjo A.Šapoka tolimais 1936 metais, - parašyti naujausiųjų laikų Nepriklausomos Lietuvos Respublikos istoriją.

O gal dar lauksim 23 metus?

P.S. Beje, mūsų būsimos jubilėjaus oficialiame portale, kuris aktyviai reklamuoja URM, puslapis tik lietuvių ir anglų kalbomis (<http://www.lietuva.lt/100/lt>).

Istorija kartojasi?

Nejaugi į Lietuvos valstybės 100 metų jubiliejų nekviesim ir „už borto“ paliksim vokiečius, prancūzus ir kitus, mums tarsi „nereikalingų“ tautų atstovus?